

taalcultuur

Leonie Cornips (1960, Heerlen), bijzonder hoogleraar Taalcultuur in Limburg aan de Universiteit Maastricht, doet onderzoek naar de relatie tussen de gesproken talen en dialecten in Limburg en de identiteit die eraan ontleend wordt. Hier doet ze tweewekelijks persoonlijk verslag van haar zoektocht.

Over Aiol en Mirabel

Er was eens een ridder die Aiol heette... Aiol is niet zomaar een ridder, want hij is de kleinzoon van de beroemde Karel de Grote. Maar ondanks Aiol's vorstelijke afstamming begint zijn leven met tegenspoed. Lodewijk van Frankrijk, de zoon van Karel de Grote, wordt koning en door allerlei verwickelingen verbant deze Lodewijk Aiol met zijn ouders. Het gezin raakt ontheemd en aan lager wal. In plaats van aan het hof groeit de jonge Aiol op in het woud. Als hij veertien jaar oud is, krijgt hij van zijn vader de opdracht bij koning Lodewijk te pleiten voor de teruggave van hun landgoederen. Aiol begeeft zich op het oude paard Marchegai naar Orléans, waar Lodewijk hof houdt. De wapenuitrusting van Aiol, een tweedehands van zijn vader, is verroest en geblutst en de inwoners van Orléans jouwen en bespotten hem dan ook als hij arriveert. Ondanks zijn schamele uitrusting is Aiol barmhartig. Hij

pleegt dappere daden en weet zo de sympathie van de koning te winnen. Lodewijk geeft dankzij Aiol de erflanden weer terug aan diens vader.

Maar voor- en tegenspoed maken onlosmakelijk deel uit van Aiols verdere leven. Als hij ouder is, verovert hij een bruid. Ze heet Mirabel en is de dochter van een Spaanse moslimvorst. Aiol trouwt haar nadat zij zich tot het christendom bekeerd heeft. Maar de slechterik in het verhaal - Makaire - neemt hem met zijn zwanegere Mirabel gevangen en werpt hen in de kerker van Lausanne. Mirabel baart onder deze erbarmelijke omstandigheden een tweeling. Makaire rooft de kinderen en probeert ze in de Rhône te verdrinken. Hij gooit ze van de brug in het kolkende water van de snelstromende rivier. Maar dan gebeurt er een wonder...

Dit verhaal is afkomstig uit een Franstalige ridderroman. Kort na 1200 verschijnt er een vertaling in... het Limburgs. Het taalgebruik van de vertaler duidt erop dat hij afkomstig was uit Venlo. Een zinnetje uit *Aiol en Mirabel* van achthonderd jaar geleden vertelt hoe Mirabel zich in de kerker voelt: *'Wacharme, dieser groter noet. Mijn laster die is alte groet!'* (Ach, wat een grote kwelling. Mijn schande is ondraaglijk!).

'Nog nooit van deze Limburgse *Aiol en Mirabel* gehoord?', vraagt Johan Winkelman aan de denkbeeldige lezers voor wie hij dit jaar een nieuwe Nederlandse teksteditie verzorgde. De onbekendheid met deze Limburgse versie is volgens Winkelman niet zo verwonderlijk. Het kostbare manuscript is door de schaar van een boekbinder aan het eind van de 16de eeuw verminkt. Deze boekbinder verknipte het perkament tot stroken om daarmee archiefmateriaal in te binden. Pas eind 19de en begin 20ste eeuw ontdekt men beetje bij beetje

verschillende fragmenten van deze Limburgse *Aiol*. Er zijn ongeveer 780 van de in totaal 10.000 verzen terugggevonden. Die 780 verzen zijn dankzij Johan Winkelman en het Limburg-portaal van de Digitale Bibliotheek van de Nederlandse Letteren (DBNL) voor iedereen toegankelijk gemaakt. Even surfen naar de DBNL en op uw beeldscherm verschijnt, fraai vormgegeven, welk wonder het leven van de kinde-

ren van Aiol en Mirabel spaarde.

Het Limburg-portaal van de DBNL telt op dit moment zo'n 120 letterkundige werken vanaf het jaar 900 tot nu, terwijl de gehele DBNL er zo'n 30.000 telt. Al die werken zijn gratis te lezen. Maar nu komt het. Ook in deze tijd zijn er roekeloze knippende scharen. De DBNL, die niet alleen de Limburgse maar de hele Nederlandse letterkunde digitaliseert, heeft te maken met bezuinigingen van zowel het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap als de Nederlandse Taalunie. Het is te hopen dat beide instanties zich niet als de onbezonnen 16de-eeuwse boekbinder gedragen, maar beseffen dat de gedigitaliseerde literatuur in de DBNL voor jong en oud behouden moet blijven en ons moet kunnen blijven inspireren. Het wachten is dus op een modern wonder voor Aiol en dan nu van minister Jet Bussemaker. Anders zal dit verhaal met vele andere letterkundige werken (weer) in vergetelheid raken.

De Limburgse Aiol en Mirabel. Editie, vertaling en aantekeningen van J.H. Winkelman. Zie: http://www.dbnl.org/titels/titel.php?id=_aio001aiol03

